

บทที่ 5

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นจังหวัด เชียงใหม่ ขอนแก่น สระบุรี และสุราษฎร์ธานี โดยวิธีการวิเคราะห์อรรถลักษณะพอสรุปได้ดังนี้

5.1 การใช้คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่น 4 ภาษา

5.1.1 จากการวิเคราะห์พบว่า คำลักษณนามในภาษา ชม. มี 79 คำ ภาษา ขก. มี 78 คำ ภาษา สบ. มี 72 คำ และภาษา สฎ. มี 77 คำ คำลักษณนามในภาษาทั้ง 4 แบ่งออกได้เป็นประเภทใหญ่ ๆ 13 ประเภท ซึ่งแตกต่างกันตามอรรถลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ มีชีวิต ไม่มีชีวิต เป็นของใช้ เป็นภูมิประเทศ และมีลักษณะยาว มีลักษณะกลม เป็นต้น

5.1.2 เมื่อนำความหมายและรูปของคำลักษณนามใน 4 ภาษามาเปรียบเทียบกัน พบว่า มีลักษณะของความเหมือนและความต่างในการใช้ดังนี้

1. ใช้คำลักษณนามที่มีความหมายและรูป เหมือนกัน
2. ใช้คำลักษณนามที่มีความหมายเหมือนกันแต่มีรูปต่างกัน
3. ใช้คำลักษณนามที่มีความหมายต่างกัน แต่มีรูปเหมือนกัน
4. ใช้คำลักษณนามที่มีความหมายและรูปต่างกับภาษาอื่น ๆ

จากลักษณะของความเหมือนและความต่างในการใช้คำลักษณนามในภาษาดังกล่าว ทำให้ทราบว่า ภาษาทั้ง 4 มีความสัมพันธ์ในการใช้คำลักษณนามใกล้เคียงกันพอสมควร เนื่องจากใช้คำลักษณนามที่มีความหมายและรูปเหมือนกัน 29 คำ และภาษาที่ใช้คำลักษณนามที่มีความหมายและรูปต่างกับภาษาอื่น ซึ่งจัดได้ว่าเป็นคำลักษณนามเฉพาะภาษาหรือเฉพาะถิ่นมากที่สุด ได้แก่ ภาษา ชม. มี 6 คำ ภาษาที่ไม่มีคำลักษณนามเฉพาะถิ่นเลย ได้แก่ ภาษา สบ. ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาษา สบ. เป็นภาษาไทยถิ่นกลาง ซึ่งจัดเป็นภาษาไทยมาตรฐาน มีการใช้กันโดยทั่วไป อันเป็นเหตุให้มีอิทธิพลต่อภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ กล่าวคือ ภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ มีการนำเอาความหมายและ/หรือรูปของคำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นกลางไปใช้

สำหรับการจัดกลุ่มภาษา เนื่องจากกลุ่มภาษาต่าง ๆ มีจำนวนคำลักษณนามที่มีการใช้เหมือนกัน¹ ไม่ต่างกันมาก ผู้วิจัยจึงไม่ได้แสดงการจัดกลุ่มภาษาไว้ ณ ที่นี้

5.2 โลกทัศน์ของผู้พูดภาษาไทยถิ่น 4 ภาษา ที่แสดงออกในการใช้คำลักษณนาม

จากผลการวิเคราะห์คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 ภาษา พบว่า การใช้คำลักษณนามที่แตกต่างกัน สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ที่แตกต่างกันของผู้พูดภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 ภาษา ความแตกต่างกันของโลกทัศน์ที่แสดงออกในการใช้คำลักษณนามอาจจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. การที่ภาษาหนึ่งมีโลกทัศน์ที่แตกต่างจากภาษาอื่นอย่างเห็นได้ชัด
2. การที่ภาษาหนึ่งมีโลกทัศน์กว้างกว่าภาษาอื่น
3. การที่ภาษาหนึ่งมีทัศนคติต่างจากภาษาอื่น

5.2.1 การที่ภาษาหนึ่งมีโลกทัศน์ที่แตกต่างจากภาษาอื่นอย่างเห็นได้ชัด

จากการวิเคราะห์การใช้คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 พบว่า บางภาษาจำแนกสิ่งของแตกต่างอย่างชัดเจนจากภาษาอื่น เพราะใช้อรรถลักษณะในการจำแนกสิ่งของต่างกัน ดังตัวอย่างที่จะแสดงต่อไปนี้

5.2.1.1 โลกทัศน์เกี่ยวกับของใช้ที่เป็นของมีคม ได้แก่ มีด เลื่อย จอบ เสียม กรรไกร ขวาน เป็นต้น

ภาษา ชม. มีโลกทัศน์ต่างจากภาษา ขก. สบ. และ สฎ. จากการที่ภาษา ชม. ใช้คำลักษณนาม "เล่ม(1)" กับของมีคมที่มีลักษณะการใช้ในแนวตั้ง หรือทำให้สิ่งอื่นเป็นรู ได้แก่ จอบ เสียม และใช้คำลักษณนามอีกคำหนึ่งคือ "เทียน" กับของมีคมอื่น ๆ ที่ไม่มีลักษณะดังกล่าว ได้แก่ มีด กรรไกร ขวาน เลื่อย ส่วนภาษา ขก. สบ. และ สฎ. ใช้ลักษณนาม "คัน(1)" และ "ปิ่น" ตามลำดับ กับของมีคมที่ใหญ่และตรงส่วนที่คมมีลักษณะเป็นหยัก ได้แก่ เลื่อย และใช้คำลักษณนามอีกคำหนึ่งกับของมีคมอื่นที่ไม่มีลักษณะดังกล่าว ได้แก่ มีด จอบ เสียม กรรไกร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งในขณะที่ภาษา ชม. ให้ความสนใจกับลักษณะการการใช้งานของ ของมีคม

¹ การใช้เหมือนกัน หมายถึง ใช้คำลักษณนามที่มีความหมายและรูปเหมือนกัน

ภาษา ขก. สบ. และ สฎ. ให้ความสนใจกับสัณฐานของของมีคม การจำแนกสิ่งของมีคมของผู้พูดภาษา ชม. ที่ต่างกับอีก 3 ภาษา แสดงได้ในรูปของแผนภูมิดังนี้

ภาษา ชม.

ภาษา ขก. สบ. และ สฎ.

+ คม	
+ เจาะ	- เจาะ
"เล่ม(1)"	"เทียน"

+ คม	
+ [เสื่อย] _____	- [เสื่อย] _____
"คัน(1)" ใน ภาษา ขก. "ปิ่น" ในภาษา สบ. และ สฎ.	"ดวง(1)" ในภาษา ขก. "เล่ม(1)" ใน ภาษา สบ. และ สฎ.

5.2.1.2 โลกทัศน์เกี่ยวกับของใช้ที่มีลักษณะกลม ได้แก่ แหวน สร้อย
กำไลไฟฉาย ล้อ เป็นต้น

ภาษา ชม. มีโลกทัศน์ต่างจากภาษา ขก. สบ. และ สฎ. จากการที่ภาษา ชม. จัดของใช้ที่มีลักษณะดังกล่าว ออกเป็น 3 ชนิดคือ ของกลมที่กลาง ได้แก่ แหวน อย่างหนึ่งของกลมที่มีมวลแน่น ได้แก่ สร้อย กำไลไฟฉาย อย่างหนึ่ง และของกลมที่หมุนเคลื่อนไปรอบ ๆ ได้แก่ ล้อ อีกอย่างหนึ่ง ส่วนภาษา ขก. สบ. และ สฎ. จัดของใช้ที่มีลักษณะกลมออกเป็น 2 ชนิด คือ ของกลมที่กลาง และของกลมที่มีมวลแน่นเท่านั้น โดยมีได้สนใจว่าของกลมเหล่านั้นจะเป็นของที่หมุนเคลื่อนไปรอบ ๆ ได้หรือไม่ กล่าวโดยย่อก็คือ ภาษา ชม. ให้ความสนใจกับสัณฐานและการใช้งานของของใช้ที่มีลักษณะกลม ส่วน ภาษา ขก. สบ. และ สฎ. นั้น ให้ความสนใจกับสัณฐานของของใช้ที่มีลักษณะกลมเท่านั้น

การจำแนกสิ่งของของผู้พูดภาษา ชม. ที่ต่างกับอีก 3 ภาษา แสดงได้ในรูปของ
แผนภูมิดังนี้

ภาษา ชม .

+ กลม		
+ กลวง	+ ขวบนั่น	+ หมุน
"วง"	"ก้อน(2)"	"แวน"

ภาษา ขก . สบ . และ สฎ .

+ กลม	
+ กลวง	+ ขวบนั่น
"วง"	"ก้อน(2)"

5.2.2 การที่ภาษาหนึ่งมีโลกทัศน์กว้างกว่าภาษาอื่น¹

จากการวิเคราะห์การใช้คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 พบว่า บางภาษาจำแนกสิ่งของแตกต่างกันอย่างชัดเจนจากภาษาอื่น กล่าวคือ ภาษาหนึ่งใช้บรรดลักษณน้อยกว่าภาษาหนึ่งในการจำแนกสิ่งของ ดังตัวอย่างที่จะแสดงต่อไปนี้

5.2.2.1 โลกทัศน์เกี่ยวกับผลไม้ที่เป็นกลุ่ม ได้แก่ หนาก มะยม องุ่น และผลไม้เดี่ยว ได้แก่ มะขาม กระท้อน มะเขือ

ภาษา ขก . มีโลกทัศน์กว้างกว่าภาษา ชม . สบ . และ สฎ . ในขณะที่ภาษา ขก . ใช้คำลักษณนาม "แซง" เพียงคำเดียวกับผลกลุ่มยกเว้น ผลกล้วย ส่วนภาษา ชม . สบ . และ สฎ . ใช้คำลักษณนามกับผลกลุ่มยกเว้น ผลกล้วยถึง 2 คำ โดยใช้คำลักษณนาม "ทะลาย~ลาย" กับผลกลุ่มที่เป็นผลพืชตระกูลหมาก ได้แก่ หนาก มะพร้าว ตาล และใช้คำลักษณนาม "พวง" ในภาษา ชม . สบ . "ซูก(2)" ในภาษา สฎ . กับผลกลุ่มของพืชที่ไม่ใช่ตระกูลหมาก ได้แก่ มะยม องุ่น ลังสาด ส่วนผลเดี่ยวก็เช่นกัน ในขณะที่ภาษา ขก . ใช้คำลักษณนาม "หน่วย(2)" เพียงคำเดียวกับผลเดี่ยว ภาษา ชม . สบ . และ สฎ . ในคำลักษณนามกับผลเดี่ยวถึง 2 คำ โดยใช้คำลักษณนาม "ฝัก" กับผลเดี่ยวที่มีลักษณะยาวมีคอดมีร่อง ได้แก่ มะขาม ถั่วต่าง ๆ และใช้คำลักษณนาม "แก่น(2)" ในภาษา ชม . "ลูก(1)" ในภาษา สบ . และ "หน่วย(1)" ในภาษา สฎ . กับผลเดี่ยวที่ไม่มีลักษณะดังกล่าว ได้แก่ กระท้อน มะเขือ แตงกวา การจำแนกผลไม้ของผู้พูดภาษา ขก . ที่ต่างกับอีก 3 ภาษา แสดงได้ในรูปของแผนภูมิดังนี้

¹ โลกทัศน์กว้าง ในที่นี้หมายถึง การที่ผู้พูดภาษาหนึ่งแบ่งกลุ่มสิ่งของไม่ละเอียดเท่าผู้พูดภาษาอื่น ทำให้มีสิ่งของในกลุ่มนั้นมากกว่าภาษาอื่น

ภาษา ชก .

+ ผล		
+ กลุ่ม		- กลุ่ม
+ กลัวย	- กลัวย	"หน่วย"
"เคือ" "ทวิ"	"แซง"	

ภาษา ชม . สบ . และ สฎ .

+ ผล				
+ กลุ่ม			- กลุ่ม	
+ กลัวย	- กลัวย		+ คอค	- คอค
"เคือ" ใน ภาษา ชม . "เคือ" ใน ภาษา สบ . และ สฎ . "ทวิ"	+ ทมาก "ทะลาย" ใน ภาษา ชม . และ สบ . "ลาย" ใน ภาษา สฎ .	- ทมาก "ทวง" ใน ภาษา ชม . และ สบ . "ซุก(2)" ใน ภาษา สฎ .	"สัก"	"แก่น(2)" ในภาษา ชม . "ลูก(1)" ใน ภาษา สบ . "หน่วย(1)" ในภาษา สฎ .

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.2.2.2 โลกทัศน์เกี่ยวกับสิ่งที่เปรียบเทียบเสมือนหรือเป็นตัวแทนบุคคล ที่เคารพนับถือ ได้แก่ พระพุทธรูป พระเครื่อง เจดีย์

ภาษา ชม. และ ขก. มีโลกทัศน์กว้างกว่า ภาษา สบ. และ สฎ. กล่าวคือ ในขณะที่ภาษา ชม. และ ขก. ใช้คำลักษณนาม "องค์(๒)" กับสิ่งที่เปรียบเทียบเสมือนบุคคลที่เคารพนับถือเพียงคำเดียว ภาษา สบ. และ สฎ. มีคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งดังกล่าวถึง 2 คำ โดยใช้คำลักษณนาม "ยอด(๒)" กับสิ่งดังกล่าวที่มีลักษณะเป็นยอดแหลม ได้แก่ เจดีย์ และใช้คำลักษณนาม "องค์(๒)" กับสิ่งดังกล่าวอื่น ๆ ที่ไม่ได้มีลักษณะเป็นยอดแหลม ได้แก่ พระพุทธรูป พระเครื่อง การจำแนกสิ่งที่เปรียบเทียบเสมือนหรือเป็นตัวแทนบุคคลที่เคารพนับถือของผู้พูดภาษา ชม. และ ขก. ที่ต่างกับอีก 2 ภาษา แสดงได้ในรูปของแผนภูมิดังนี้

ภาษา ชม. และ ขก.

[+ เปรียบคน
+ นับถือ]

"องค์(๒)"

ภาษา สบ. และ สฎ.

+ เปรียบคน + นับถือ	
+ [เจดีย์]	- [เจดีย์]
"ยอด(๒)"	"องค์(๒)"

5.2.3 การที่ภาษาหนึ่งมีทัศนคติต่างจากภาษาอื่น

นอกจากกรณีดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังพบอีกด้วยว่าการใช้คำลักษณนามต่างกัน สะท้อนให้เห็นว่าผู้พูดภาษาบางภาษามีทัศนคติต่างจากผู้พูดภาษาอื่น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ได้แก่ การใช้คำลักษณนามกับคำนาม ซี

ภาษา ชม. มีทัศนคติต่อบุคคลต่างกับ ภาษา ขก. สบ. และ สฎ. กล่าวคือ ภาษา ชม. เห็นว่า ซี เป็นบุคคลธรรมดาทั่วไป ซึ่งไม่ได้ให้ความเคารพนับถือ เพราะใช้คำลักษณนามคนละคำกับที่ใช้กับบุคคลที่เป็นนักบวช และให้ความเคารพนับถือ ได้แก่ พระ เณร กล่าวคือใช้คำลักษณนาม "คน" กับ ซี และใช้ "องค์(๒)" กับ พระ เณร นอกจากนี้ภาษา ชม. ยังเห็นว่า

ซี ต่างจากบุคคลธรรมดาทั่วไป ซึ่งไม่ได้ให้ความเคารพนับถือ เพราะใช้คำลักษณนามคนละคำกับที่ใช้กับบุคคลธรรมดาทั่วไปอื่น ๆ กล่าวคือ ใช้คำลักษณนาม "คน" กับบุคคลธรรมดาทั่วไปอื่น ๆ การใช้คำลักษณนามในภาษา ชม. ที่แสดงทัศนคติดังกล่าวอาจแสดงในรูปของแผนภูมิดังนี้

+ คน + ทั้งตัว		
+ นับถือ	- นับถือ	
"องค์ (1)"	+ [ซี] ____ "คน"	- [ซี] ____ "คน"

ภาษา ขก. เห็นว่า ซี เป็นบุคคลธรรมดาทั่วไป ซึ่งไม่ได้ให้ความเคารพนับถือ เพราะใช้คำลักษณนามคำเดียวกันกับที่ใช้กับบุคคลธรรมดาทั่วไป คือ "คน" ซึ่งเป็นคำลักษณนามคนละคำกับที่ใช้กับบุคคลที่เป็นนักบวช และให้ความเคารพนับถือ คือ "องค์ (2)" การใช้คำลักษณนามในภาษา ขก. ที่แสดงทัศนคติดังกล่าวอาจแสดงในรูปของแผนภูมิดังนี้

+ คน + ทั้งตัว	
+ นับถือ	- นับถือ
"องค์ (2)"	"คน"

ภาษา สบ. และ สฎ. นั้นเห็นว่า ซี เป็นนักบวชเช่นเดียวกับพระ เณร จึงให้ความเคารพนับถือ เพราะใช้คำลักษณนามคำเดียวกันกับที่ใช้กับบุคคลที่ให้ความเคารพนับถือ คือ "องค์(๒)" ซึ่งเป็นคำลักษณนามคนละคำกับที่ใช้กับบุคคลธรรมดาทั่วไป คือ "คน" การใช้คำลักษณนามในภาษา สบ. และ สฎ. ที่แสดงทัศนคติดังกล่าวอาจแสดงในรูปของแผนภูมิดังนี้

+คน +ทั้งตัว	
+ นับถือ	- นับถือ
"องค์(๒)"	"คน"

5.3 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.3.1 อาจกล่าวได้ว่าผู้วิจัยศึกษาคำลักษณนาม โดยวิธีการเดียวกับพลาเซค กล่าวคือ ใช้วิธีวิเคราะห์อรรถลักษณะของคำลักษณนาม โดยกำหนดอรรถลักษณะของคำลักษณนามจากอรรถลักษณะร่วมของคำนาม¹ ที่ปรากฏร่วมกับคำลักษณนามคำเดียวกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการรวมบางสิ่งบางอย่างเข้าด้วยกัน หรือแยกสิ่งต่าง ๆ ออกจากกัน ดังที่ นววรรณ พันธุเมธา ได้กล่าวไว้ จากผลการวิเคราะห์พบว่า เกณฑ์ที่ใช้ในการรวมบางสิ่งบางอย่างเข้าด้วยกัน หรือแยกสิ่งต่าง ๆ ออกจากกัน เป็นอันดับแรกเหมือนกับที่ บรรจบ พันธุเมธา และ นววรรณ พันธุเมธา ได้กล่าวไว้คือ รวมสิ่งมีชีวิตเข้าด้วยกันหรือแยกสิ่งมีชีวิตออกจากสิ่งไม่มีชีวิต ส่วนเกณฑ์อันดับต่อ ๆ มาก็คล้ายคลึงกัน แต่เนื่องจากผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์อรรถลักษณะ โดยแสดงแบบเปรียบเทียบต่าง จึงแสดงการมองสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบชัดเจน และละเอียดพอสมควร ส่วน 2 ท่านนั้น เพียงแต่อธิบายถึงลักษณะของคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำลักษณนามอย่างคร่าว ๆ เท่านั้น ไม่ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์อรรถลักษณะ โดยแสดงแบบเปรียบเทียบต่างแต่อย่างใด จึงแสดงการมองสิ่งต่าง ๆ ได้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

¹ พลาเซค เรียกว่า คำหลัก

5.3.2 การศึกษาคำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นจังหวัด เชียงใหม่ ขอนแก่น สระบุรี และ สุราษฎร์ธานี ครั้งนี้มีข้อบกพร่องคือ ข้อมูลไม่เพียงพอ เนื่องจากระยะเวลาในการศึกษา มีจำกัด และค่าใช้จ่ายสูง ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องใช้ผู้บอกภาษาเพียงคนเดียว สำหรับภาษาในแต่ละภาษา จึงทำให้ข้อมูลไม่เพียงพอ เมื่อนำผลการวิเคราะห์คำลักษณนามในแต่ละภาษามาเปรียบเทียบกัน และผลที่ได้อาจเป็นเพียงการใช้คำลักษณนามเฉพาะบุคคลคือ เฉพาะผู้บอกภาษาเท่านั้น

ดังนั้น การที่จะทำให้ได้ข้อมูลเพียงพอ และผลการวิเคราะห์เป็นที่น่าเชื่อถือ จึงควรใช้ผู้บอกภาษาให้มากกว่านี้ และกำหนดจุดเก็บข้อมูลให้มากกว่านี้

5.3.3 ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาคำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นแต่ละถิ่นอย่างละเอียด โดยการเพิ่มจุดเก็บข้อมูลและผู้บอกภาษา อีกทั้งศึกษาคำลักษณนามทุกคำที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้บอกภาษาจะทำให้การวิเคราะห์คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นแต่ละถิ่นสมบูรณ์ขึ้น

2. ควรมีการศึกษาคำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 ในเชิงสังคม โดยเก็บข้อมูลแต่ละภาษาจากกลุ่มผู้บอกภาษาที่มีอาชีพ อายุ การศึกษา และเพศ ต่างกันในแต่ละภาษา เพื่อที่ว่าตัวแปรใดทางสังคมดังกล่าวที่ทำให้ภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ มีการใช้คำลักษณนามเหมือนกันและต่างกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย